

« zurück blättern vor »

FOLGOWAĆ v. imp., ab 1428; auch *folkować*, *folżeć*, *folgować*. 1)
‘favorisieren, jmdm. wohlgesonnen sein; nachsichtig, verständnisvoll sein;
jmdn. schonen; nachgeben’ – ‘sprzyjać, być życzliwym komuś; pobliżać, być
wrozumiałym; oszczędzać kogoś; ulegać, ustępować’: ca. 1428 PF I 490,
STP *Folgowacz obtemperare*. o 1432 TymSąd 159, STP *Ob hoc tibi
obtemperavi vlg. folgował, quia apud me sedisti*. o Ende 15. Jh. PF V 105,
STP *Xpus krol czyebe (sc. św. Annę) mylvye y prozbam twoym ffolguye*. o
(†ca. 1529) 1578 BierEz D3, SPXVI *Ná wierność się ofiárował [Ezop
Ksantowi] Rzekąc / takoć chcę folgować / Iz mi też będziez dziękować*. o
1535 GlabGad P5v, SPXVI *Ktorzy maią wielki brzuch [...] więcej są ozralci
leniwy, [...] więcej ciała niż dufzy folguiąci*. o 1541 RejPs 86v, SPXVI *porusz
się á przezrzy wsfytki sprawi między ludem swoim á nic tem niefolguy
ktorzy są włościach swoich zátwardzieli*. o 1549 RejKup q2v, SPXVI *Boyem
się wnim [w chorym kupcu] wsfytko pfuye Cziato Duffsi niefolkwie*. o 1560
RejWiz 44v, SPXVI *Gdzye też baczyfz poczcíwíe nie folguy mieszkwó*. o
1561 Leop Ier 50/14, SPXVI *Gotuyćie się przeciwko Bábilonowi wsfyfscy
okoliczni kthorzy ciągniećie łuk / zwoiuyćie ie niefolguyćie strzáłam / boż
zgrzezyło przeciwko Pánu*. o 1564 BielKron 428v, SPXVI *to było w nim [w
Iwanie w. ks. moskiewskim] iż Tátárom bárzo folgował: gdy do niego
pośtowie Tátárfcy przyeżdżáli / stoiąc ich słuchał / á onym siedzieć kazał*.
o 1564 KochSat A4, SPXVI *Nie fpuſzczaycie się na to / że Turcy proznuią /
Wiedząc oni przczinę / komu w tim folguią*. o 1583 NiemObr 168, SPXVI
*Doznał też ich miłości Fryderyk wtory Cefarz / ktory choćiaż Papieżóm
wiele folgował / y ná rofkazanie ich woynę z Sáráceny wiodł / y Ieruzálem
od nich wyfwołodził / przedsię tym Papieżów nie ubłagał*. o 1588 GostGosp
6, SPXVI *Kto chce być spráwnym / folguy czáfowi / dármo go nie puſczay.
bo kto ma czáfu názbyt / temu łatwie według iego condiciey wsfyfkiego
doſtanie*. o 1597 CiekPotr 62, SPXVI *Ná morzu, wielki Boże, od inych
ſłychywał, Że vbogim folgować zwykłeś, á bogacze Tłumić, zniżać [deposuit
potentes de sede et exaltavit humiles VulgLuc 1/52]*. o 1638 Otw.Ow. 384, L
*Kiedy mnie bogowie chcieli ufolgować, Właśnie mię byli mieli kazać
zamordować*. o (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.2 230 *Szedłem chyżo w swą drogę,
nie folgując błotu*. o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SiPas 276v *Cuda robili
kozacy nikomu niefolgując Białogłowy scinając dzieci rozdzierając*. o (1703)
1705 Chrośc.Job 183, L *Rozbił pan, ani ufolgował ręki, Wszystkie Joba
ozdoby i sprzęty*. o 1755–1756 Min.Ryt. 4 38, L *Sfolgować próznowaniem
dla pracy niewadzi*. o (†1801) 1829 Kras.Lucjan 167, DOR *Cieszę się,
mistrzu, iż cię oglądam, ale lepiej byś uczynił, gdybyś był, folgując zdrowiu,
w domu został*. o (1868) o.J. Wol.Halka 15, DOR *Oj, Stolniku! spocząć czas!*

Waszmość nic nam nie folguje, karmi, poi, a podejmuje po królewsku nas. ○ (1881) 1951 Bał.Dziady 256, DOR *On myślał teraz tylko o tym, że będzie mógł bawić się, folgować upodobaniom swoim, szumieć, szaleć, bez kontroli.* ○ (1933) 1948 Rudn.A.Żołn. 18, DOR *Po drodze wszyscy rozbrykali się; przezorny i ostrożny Ciekoński, nie czując oka ogniomistrza, folgował sobi w piosenkach.* – (SŁA), STP, SPXVI, MA CZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. **2)** ‘jmdm. folgen, hinterhergehen, einer Sache folgen’ – ‘iść, postępować za czymś’: [hapax] (†1480) 1863–1864 DĪLB III 354, STP *Pod Rytrem sztoży... młyn, a tam yedna woda wpada... Pofolguyze wodze they a gydzy po nyey, a gdy budesch w lyessze dalyeko, thegdy przydze tham druga woda z lyewey ranky, opuszcz thą na prawo, a ffolguy they na lewo, a ta gydzy asz do wyrzchu.* – nur STP. **3)** ‘beobachten, mit Blicken verfolgen’ – ‘obserwować, śledzić, podglądać’: [hapax] Ende 15. Jh. R XXV 142, STP *Przy sobye go folgowały ipsi observabant eum.* – nur STP. **4)** ‘einer Sache, jmdm. ausweichen, umgehen’ – ‘ustępować’: 1575 PaprPan Ff4v, SPXVI *Do Agámemnoná Hetmáná. GDyż taki błąd z niewiary pánuwie ná łwiecie / A taki žal twe ſerce nie pomátu gniecie Folguy tey niefláchetney bogini Wenerze / Co od ciebie nierowny bárzo frymárk bierze.* ○ [LBel.] (vor 1673) 1930 Oble. 30 *Gdzie pieszcząc szczęście, że mu się nikt zrazu Nie oprze, i on folguje żelazu.* – SPXVI, CN. **5)** ‘sich zurückhalten’ – ‘powstrzymywać się, hamować się’: 1590 WyprPl C3v, SPXVI *Hárkábuz pro forma miéy: kiieć od przygody / Folguy iefli kto ztobę będzie prągnął zgody.* ○ [LBel.] (1614) 1964 Szym.Siel. 19 *Nic prawdy, chytre chłopię, śmieje się i dąsa, / Igra i nie folguje, żartuje i kęsa.* – nur SPXVI. **6)** ‘bilden, gestalten, formen’ – ‘kształtować, tworzyć’: (1594) 1605 Volck. 307, L *folgować, kształtować, tworzyć fingo.* – L (zan.), SW (stp.), LSP (sp). **7)** ‘warten, verlängern; lindern, erleichtern; ausruhen’ – ‘czekać, prolongować; ulżyć; odpoczywać’: [hapax] 1596–1613 Volck Dict, PUZ – SW (gw.), LSP (pd). **8)** ‘sich verringern, vermindern, nachlassen’ – ‘zmniejszać się’: vor 1900 Sw *Mróz folżeje.* ○ (†1908) 1910 Popł.Pisma II 419, DOR *Ucisk austriacki, nie folgujący ani na chwilę, ciężył nad krajem 90 lat.* ○ 1936 Unil.Żyto 135, DOR *Nie ma szczęścia, istnieje tylko przyjemność, gdy ucisk zła nieco folguje.* – nur DOR. ◇ **Var:** *folgować* v. imp., ca. 1428 PF I 490, STP ○ 1432 TymSąd 159, STP – STP, SPXVI, MA CZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *folkować* v. imp., [hapax] 1549 RejKup q2v, SPXVI – nur SPXVI; *folżeć* v. pf., [hapax] vor 1900 Sw – L, SWIL, SW; *folgować* v. imp., 1564 KochSat A4, SPXVI ○ 1596–1613 Volck Dict, PUZ. ◇ **Etym:** mhd. *volgen* v., ‘nachgehen; nachkommen, bereit sein’, LEX, nur für Inh. 1, 2. ◇ **Der:** *pofolgować* v. pf., ‘vergeben; folgen; erleichtern; verschonen’, (2. H. 15. Jh.) 1882 Kałuźn 274, STP, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1, 2, 7, 8; *odfolgować* v. pf., 1561 ConfRad 39v, SPXVI; *sfolgować* v. pf., 1563 Radz.

Rom.8 32, L, zuerst geb. L; *wyfolgować* v. pf., [einzQu.] (1580–1583) 1597
Żrn.Pst.3 703b, L, zuerst geb. L; *ufolgować* v. pf., 1595 Janusz.Pos.B 2b,
L, zuerst geb. L; *pofolga* subst. f., ‘Linderung, Milderung’, [hapax] 1606
Chodk.Kost. 42, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 7; *folgowny* adj., ‘nachgiebig,
nachsichtig’, [hapax] (1611) 1767 Krom. 429, L, zuerst geb. L, nur für Inh.
1; *folżeć* v. pf., ‘sich verringern, nachlassen’, [hapax] 1785 Dmoch.Sąd 49, L
s.v. *folżeć*, zuerst geb. L, nur für Inh. 8. ❖ Um 1600 hatte das Wort
vielleicht eine pejorative stilistische Schattierung (vgl. die Belege von 1564
und 1583), denn in der zweiten (1600) und “noch gründlicher” in der dritten
(1618) Ausgabe der *Kazania sejmowe* von Piotr Skarga (Erstausgabe 1597)
wurde dieses Wort durch *dogadzać* ersetzt (KOTT 1925, LXXXV).

« zurück blättern vor »